

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.1.414/2017/7.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Márki Zoltán, a tanács elnöke
Dr. Somogyi Gábor, előadó bíró
Dr. Kónya István, bíró

Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2018. március 7.
Az ügy tárgya: rágalmazás vétsége
Terhelt:

Első fok: Fonyódi Járásbíróság, 9.B.153/2016/4/I., ítélet, tárgyalás,
2016. november 14.
Másodfok: Kaposvári Törvényszék, 1.Bf.4/2017/6/I., ítélet, nyilvános ülés,
2017. április 26.

Az indítvány előterjesztője: védő
Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a rágalmazás vétsége miatt a terhelttel szemben folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát elbírálv a Fonyódi Járásbíróság 9.B.153/2016/4/I. számú, valamint a Kaposvári Törvényszék 1.Bf.4/2017/6/I. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] A Fonyódi Járásbíróság a 2016. november 14-én kelt 9.B.153/2016/4/I. számú ítéletében a terheltet bűnösnek mondta ki rágalmazás vétségében [Btk. 226. § (1) bekezdés, valamint (2) bekezdés b) pont], és ezért megrovásban részesítette, valamint kötelezte 10.000 forint eljárási illeték megfizetésére.
- [2] A terhelt és védőjének fellebbezései alapján eljárva a Kaposvári Törvényszék a 2017. április 26-án kihirdetett 1.Bf.4/2017/6/I. számú ítéletével az elsőfokú határozatot annyiban változtatta meg, hogy az illetékfizetési kötelezettséggel kapcsolatos rendelkezést mellőzte; egyebekben azonban az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege a következő.
- [4] A terhelt 2014 nyarán az időszakos lap főszerkesztője volt, valamint ő üzemeltette a az internetes weboldalt is, amelyen megjelent az online magazin.

- [5] A sértett 2014. augusztus 4-én hozta nyilvánosságra, hogy a 2014. őszi önkormányzati választásokon polgármester-jelöltként indul. A sértett korábban 2006 decemberétől 2012. januári leszereléséig a város rendőrkapitánya volt. A sértett polgármester-jelöltkénti nyilvántartásba vételére 2014. szeptember 4-én került sor.
- [6] A terhelt a 2014 augusztusában megjelent közéleti lap 3. oldalán, továbbá a az internetes weboldalon online formában is közzétett egy írást „Sötét és átláthatatlan katyvasz, a rendőrség után a várost küldené padlóra a sértettet” címmel, és amely cikkben a sértettel kapcsolatban azt a becsület csorbítására alkalmas tény állította, miszerint: „... a rendőrség lejárátódott exkapitánya, aki egyszer vezetőként már alkalmatlannak bizonyult”.
- [7] A sértett a joghatályos magánindítványát 2014. augusztus 26-án előterjesztette.

II.

- [8] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, melyben a jogerős ítélet megváltoztatását, és a terhelt felmentését kérte.
- [9] Indokai szerint a bíróság jogerős ítéletében tévesen állapította meg, hogy a terhelt nem minősült közszereplőnek; álláspontja szerint azt már a korábbi rendőrkapitányi minősége is megalapozta. Nem csupán az minősül ugyanis közszereplőnek, aki a politikai közvéleményt alakítja, hanem az is, aki korábban alakította, olyannyira, hogy politikai szerepvállalását éppen e tevékenysége is elősegítette, hiszen nem az ismeretlenség homályából kellett a politika színterére lépnie. Az önkormányzati választásokon polgármester-jelöltkénti indulási szándékát pedig 2014. augusztus 4-én nyilvánosságra hozta, és ennek kifejezése már ismét része volt annak - a nyilvántartásba vétellel, a tényleges indulással, majd az eredményes megválasztással folytatódó - folyamatnak, ami maga a közszereplés. Nem fogadható el a bíróság azon álláspontja, hogy a sértett csak a nyilvántartásba vétellel vált közszereplővé, már csak azért sem, mert éppen az azt megelőző időszakban kellett kampányolnia a jelöléshez szükséges ajánlások megszerzése érdekében.
- [10] A közszereplői minőség pedig magasabb tűrési kötelezettséggel jár, a közszereplő e minőségére tekintettel tett, értékítéletet kifejező véleménynyilvánítás alkotmányosan nem büntethető.
- [11] Az indítvány szerint a terhelt terhére rótt kijelentés azért sem valósíthat meg rágalmazást, mert nem tekinthető tényállításnak. Az csupán vélemény, ami ugyan lehet a becsület csorbítására alkalmas, azonban azt a közszereplő tűrni köteles, a terhelt által alkalmazott közlésmód pedig nem volt indokolatlanul bántó, lealacsonyító, durván sértő.
- [12] Az indítvány kifejtette, hogy - bár vélemény esetében ez nem ügydöntő jelentőségű - a terhelt véleménye közzétételekor abban a meggyőződésben volt, hogy az valós tényeken alapul. Ennek kapcsán sajtóközleményekre, valamint arra hivatkozott, hogy a 2011. évi rendőrkapitányi beszámolóból is az derül ki, miszerint a városban a bűnügyi felderítés eredményessége abban az évben jelentősen romlott. Ezért a terhelt alappal következtethetett arra, miszerint a sértett munkájával a felettesei nem voltak elégedettek. Kifogásolta, hogy ezzel szemben a másodfokú bíróság még kifejezetten valótlannak is minősítette a kijelentését, az ítéletből azonban nem derül ki, hogy ennek a megállapításnak mi az alapja, ugyanis az ügyben valóság bizonyítása nem folyt.
- [13] Ekként - a védő álláspontja szerint - nem követett el bűncselekményt a terhelt, amikor a közszereplőnek minősülő sértettől olyan sajtóközleményt jelentetett meg, amelyben korábbi működésével kapcsolatban negatív véleményét nyilvánította ki.

III.

- [14] A magánvádló a terhelt indítványára tett írásbeli észrevételében a felülvizsgálati indítványt alaptalannak találta, és - beadványának tartalma szerint - a jogerős ítélet hatályában fenntartására

tett indítványt.

- [15] Ebben utalt arra, hogy a leszerelését követően a közélettől visszavonult, a terhelti kijelentés nyilvánosságra kerülésekor is hétköznapi polgári életet élt, és attól, hogy előtte egyetlen sajtóorgánumban bejelentette, miszerint egy választáson indulni készül, még nem vált közszereplővé. A sérelmezett kijelentéseket tartalmazó lapot a bejelentését követően rögtön terjeszteni kezdték szülei lakókörnyezetében is; vele együtt a családtagjai is kellemetlen helyzetbe kerültek, és megjegyzéseket kaptak az újságcikk miatt, amit nem köteles eltűnni.
- [16] A terhelti állítás valóságtartalmával kapcsolatban utalt arra, hogy 24 éven keresztül becsülettel szolgálta hazáját, pályafutását saját akaratából fejezte be, a képviselő-testület visszavonulásának bejelentését követően hosszasan tapsolta meg, az országos rendőrfőkapitány pedig érdemei elismerése mellett szüntette meg a szolgálati viszonyát.
- [17] A terhelt ugyancsak írásbeli észrevételt tett. Ebben hangsúlyozta, hogy az általa szerkesztett újság egy közéleti lap, ami közérdekű témákkal foglalkozott a közvélemény tájékoztatása céljából. Így volt ez a 2014. évi önkormányzati választások előtt is.
- [18] A terhelt hivatkozott arra, hogy a magánvádló 2014 augusztusában hivatalosan bejelentette, hogy az önkormányzati választáson független polgármester-jelöltként indulni akar, ami több hírportálon is megjelent; emellett facebook-oldalt is nyitott, ahol önmagát közszereplőként minősítette. Bejelentését a városi közvélemény is komolyan vette, és felbolygatta a közéletet; városszerte komoly vitákat gerjesztett, különösen az, hogy az őt támogató nyomtatott és online sajtóban az ellenfelét rágalmozó írások jelentek meg.
- [19] A terhelt újságcikkeket csatolt, melyek álláspontja szerint igazolják, hogy a magánvádló 2014 júliusa óta jól felépített és átgondolt kampányt folytatott. Becsatolt továbbá két sajtóban megjelent közleményt is, melyek szó szerint tartalmazzák a „lejárátódott rendőrkapitány” kifejezést. A kifogásolt újságcikk - álláspontja szerint - csak a korábban már több sajtóorgánumban megjelentek összefoglalása volt.
- [20] Végül kiemelte, hogy a cikkben nem a sértetről, mint magánemberről, hanem egy általa közszereplőnek vélt személyről fogalmazott meg véleményt, mégpedig azért, mert a vele kapcsolatban korábban megjelentek arra engedtek következtetni, hogy a polgármesteri tisztségre való alkalmasságával kapcsolatos aggodalma jogos.
- [21] A terhelt védője az indítványát a magánvádló által előadottak ismeretében is fenntartotta, és egyúttal a terhelt beadványában foglaltak figyelembe vételét is kérte.

IV.

- [22] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata szerint tanácsülésen bírálta el.
- [23] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [24] A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján valóban felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság jogerős ítéletében a terhelt büntetőjogi felelősségét a büntető anyagi jogszabályok megsértése miatt állapította meg. Nem sértett azonban törvényt az eljáró bíróság, amikor a terhelt bűnösségét megállapította.
- [25] A büntetőjogi felelősség alapja a tényállásszerűség, amennyiben a terheltnek felrótt magatartás nem meríti ki a terhére megállapított (vagy más) bűncselekmény törvényi tényállását, felmentésének van helye. Minden más körülmény - így a cselekmény jogellenességét vagy a büntethetőségét kizáró ok - vizsgálatára akkor kerülhet sor, ha a terheltnek felrótt cselekmény (egyébként) tényállásszerű. Ezért a Kúria elsőként ezt vizsgálta meg.
- [26] A becsületbevágó magatartás ellenében álló törvényi tényállás

- egyrészt a mással szemben becsület csorbítására alkalmas kifejezés használata; ami - egyéb törvényi feltételek megléte esetén - a becsületsértés (Btk. 227. §);
- másrészt a valakiről más előtt becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelése, vagy ilyen tényre közvetlen utaló kifejezés használata; ami a rágalmozás (Btk. 226. §).

- [27] A tényállásszerűség szempontjából annak van jelentősége, hogy mindkét bűncselekmény - az alapesetét tekintve - formális, tehát nem eredmény-bűncselekmény. Formális bűncselekmény esetén pedig az elkövetési tevékenység pontos meghatározásának, illetve megállapításának alapvető jelentősége van. A tárgyi oldalon ugyanis - a jogi tárgyon kívül - egyedül ez jelenti a cselekmény tartalmát. Másképpen szólva a Btk. az elkövetési magatartást a becsületcsorbításra alkalmasság függvényében határozza meg; vagyis a Btk. megadja a védendő értéket, ami a becsület, viszont a törvény a bíróra bízva valamely elkövetési magatartás sértésre alkalmasságának eldöntését. Tehát a törvény nem ad konkrét elkövetési magatartást, hanem megelégtetést vár el; ezért valójában nyitott a törvényi tényállás, és a törvény a bíró feladatává teszi a konkretizálást.
- [28] A Btk. 226. § (1) bekezdése alapján rágalmozást követ el, aki valakiről, más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ. A bűncselekmény jogi tárgya - a becsületjog által védett - a személyiségi jogok részét képező becsület; ezáltal büntetőjogi védelmet élvez a társadalmi megbecsülés és az emberi méltóság; elkövetési magatartása pedig a becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelés, ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata.
- [29] A társadalmi megbecsülés a személyről kialakult kedvező megítélés, a személy tulajdonságának, magatartásának környezetében meglévő elismertsége. A méltóság az embert adottságától függetlenül megillető bánásmód igénye. A méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő [64/1991. (XII. 17.) AB határozat indokolás D/2/b) pontja], az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében deklarált méltósághoz való jog egyik funkciója az egyenlőség biztosítása [34/1992. (VI. 1.) AB határozat indokolás III/4/3. pontja; vö. Alaptörvény (2011. április 25.) Szabadság és Felelősség Részének II. cikke].
- [30] Tény fogalma alá tartozik valamely, a múltban bekövetkezett vagy a jelenben (a megnyilatkozáskor) tartó cselekmény (cselekedet, magatartás), történés (jelenség, esemény), továbbá állapot (így az ember múltban fennállt, vagy jelenben fennálló tudatállapota is, BH 1994.171.).
- [31] A tényállítás pedig olyan megnyilatkozás, melynek tartalma múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekmény, történés, állapot. Jövőbeni cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megnyilatkozás nem tényállítás, hanem feltételezés; nem rágalmozás, hanem legfeljebb becsületsértés alapja lehet. A tényállításnak - törvényi tényállás szerint - „valakiről” kell megtörténnie.
- [32] Ehhez képest a rágalmozás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan - a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó - nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, aminek tartalma valamely múltban megtörtént, vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot (BH 2009.135.). Tényre közvetlenül utaló kifejezés használata pedig az, ha az elkövető nem tényeket közöl, hanem olyan kifejezést használ, amiből meghatározott tényre, eseményre következtetni lehet.
- [33] A becsület csorbítására való alkalmasság objektív ismérv; objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembe vételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése alkalmas-e a becsület csorbítására. Nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni, hogy a tényállítás, híresztelés alkalmas-e a becsület csorbítására (BH 2001.462., BH 1999.9., BH 1992.296., BH 1981.220.). A törvény, bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötötte, mérten.
- [34] Általában becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése, ami valósága esetén büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen (EBH 2014.B.16., BH 2011.186.). Becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése is,

ami az emberi méltóságot támadja, vagy alkalmas arra, hogy a sértettől, tulajdonságairól, magatartásáról a környezetében kialakult kedvező társadalmi megítélést, az elismertségét kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja (BH 2007.4.). A becsület csorbítására alkalmasság a sérelem absztrakt lehetőségét jelenti, az nem feltétele a bűncselekmény megvalósulásának, hogy a hátrányos következmény - a becsület csorbulása - ténylegesen bekövetkezzék. Ugyancsak közömbös, hogy a tényközlés (tényállítás, híresztelés) a sértett becsületérzését ténylegesen érintette, sértette-e.

- [35] A rágalmozás szándékos bűncselekmény; a bűnösség megállapításához szükséges, hogy az elkövető tudata átfogja, hogy a tényközlés más előtt történik és objektíve alkalmas a sértett személy becsületének csorbítására. Nem feltétele azonban a bűnösségnek a sértési célzat, és közömbös a motívum is.
- [36] Ezért a bűnösség megállapítása szempontjából közömbös a tényállítás valótlanságának tudata, a valóságtartalom tisztázatlansága, vagy annak az elkövető tudatában való mikénti feltevése, feltételezése, s az ebben való jó-, vagy rosszhiszeműség. A szándékosság megállapításához elégséges, ha az elkövető tudata átfogta, hogy tényközlésének tartalma - az általa állított, híresztelt tény - becsület csorbítására alkalmas (EBH 1999.87., BH 1999.540.).
- [37] Mindez azt is jelenti, hogy sem az adott tény valósága, sem a tényközlés közérdektől vagy jogos magánérdektől vezéreltsége, ilyen motívuma, illetve célzata önmagában, közvetlenül nem zárja ki a becsület csorbítására objektíve alkalmas tartalmú tényközlés jogellenességét.
- [38] Ehhez képest a bíróságnak először abban kell állást foglalnia, hogy a felrótt magatartás tény állítása, híresztelése vagy tényre közvetlenül utaló kifejezés használata-e. Ha a cselekmény nem tartozik a tényállítás fogalma alá, akkor nem is tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.
- [39] A tényállítás (híresztelés stb.) törvényi tényállás szerinti fogalmának megvalósulása szempontjából az adott megnyilatkozás önmagában - s nem pedig alapjogi viszonyban - vizsgálendő (BH 2013.204.). Ha a megnyilatkozás tényállítás (híresztelés stb.), akkor kell azt vizsgálni, hogy a becsület csorbítására objektíve alkalmas-e, ha pedig a tényállítás becsület csorbítására objektíve nem alkalmas, akkor a cselekmény nem tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény. Ugyanez a helyzet tényre közvetlenül utaló kifejezés esetében is.
- [40] Mindez ebben az ügyben a következőket jelenti.
- [41] Kétségtelen, hogy a jogerős ítéletben a bűnösség alapját képező kijelentések múltbeli tevékenységre vonatkoznak, mert azt tartalmazzák, miszerint az érintett személy „a rendőrség lejárátódott exkapitánya, aki vezetőként már alkalmatlannak bizonyult”. Ez nem vélemény.
- [42] Nem arról van szó ugyanis, hogy minősítik az érintett személy rendőri munkáját, hanem arról, hogy bekövetkezett tényként állítják egyrészt, miszerint rendőrkapitányként olyan munkát végzett, ami alapján alkalmatlannak bizonyult. Ez tényállítás, viszont önmagában becsület csorbítására objektíve nem alkalmas. Önmagában az, hogy valaki valamely tevékenység végzésére alkalmatlan, illetve nem volt alkalmas, közömbös jelentéstartalmú, többletjelentést nem hordoz, az alkalmassággal együtt két pólust fejez ki. Kevesebb benne a megkülönböztető tartalom, mint a jó és a rossz esetében; amint az „alkalmas” szóban sem feltétlen van benne a dicséret, úgy az „alkalmatlan” szó sem hordoz önmagában szükségképpen sértő tartalmat.
- [43] A „rendőrkapitányként alkalmatlannak bizonyult” kijelentés tehát olyan, általánosságban maradó tényállítás, ami nem éri el a büntetőjogi értékeléshez szükséges küszöböt; nem konkretizálódott személyi tulajdonságra, képességre, és nem gyalázkodó tartalmú.
- [44] Más a helyzet a „rendőrség lejárátódott exkapitánya” kijelentés esetében, ami szintén tényállítás. Ez viszont közvetlenül vonatkozik arra, hogy az érintett a megjelölt tisztségében olyan mértékben teljesített alul, aminek a következményeként a rendőrségnél „kitelt a becsülete”, azaz már a becsületét is elveszítette. Ekként az nem a magánvádló rendőrkapitányi működésének kritikája, hanem közvetlenül a mindenkit megillető társadalmi megbecsülés hiányára utal. Közömbös, hogy a kifejezést - a magánvádlóra vonatkozóan - más is használta-e korábban a sajtó nyilvánossága előtt.

Az irányadó tényállás alapján egyértelmű, hogy a terhelt nem sajtótájékoztatóról tudósított, nem is más által használt kifejezést idézett, hanem saját közlendőjét közölte.

- [45] A terhelt ezen kijelentése tehát a büntetőjogi felelősségének megállapítását megalapozza. Az annak körébe eső tényállítások, híresztelések, tényre közvetlenül utaló kifejezések száma, terjedelme a bűncselekmény megvalósulása szempontjából közömbös. Amennyiben a terhelt terhére rótt magatartásnak van tényállásszerű része, azaz, ha a tényállítás becsület csorbítására objektíve alkalmas, akkor a cselekmény tényállásszerű. Ekkor kell vizsgálni, hogy valami közvetve, vagy közvetlen kizárja-e a jogellenességet. A becsületcsorbításra egyébként objektíve alkalmas tényállítás (híresztelés, tényre közvetlenül utaló kifejezés használata) eleve nélkülözi a jogellenességet,
- ha hivatalos személy által a hivatali hatáskörben ügyintézés során, és azzal összefüggésben történt (ami nem más, mint a hivatásbeli kötelesség teljesítése; BH 1991.338., 1994.295., 1998.570., EBH 2000.295., EBH 2003.846.);
 - ha ügyfél által peres, vagy más jogilag szabályozott (hatósági) eljárásban, jogosultság, illetve kötelezettség gyakorlása során, az adott eljárás tárgyát képező ügy érdemével összefüggésben történt; ideértve a hatósági ügyet megindító magatartást (beadványt) is (BJD 1195., 3556., 4167., EBH 1999.4., EBH 1999.87., EBH 2004.1011., EBH 2011.2394., EBH 2014.B.3., BH 2004.267., BH 2004.305., BH 2009.135., BH 2014.264.);
 - ha a véleménynyilvánítás (bírálat, jellemzés, nézet és kritika) szabadsága alá tartozik és hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus vonatkozásában, annak e minőségére tekintettel történt [36/1994. (VI. 24.) AB határozat 3.].
- [46] Ezekben az esetekben a kifogásolt cselekmény (szintén) nem bűncselekmény, azonban ennek oka nem a tényállásszerűség hiánya, hanem a jogellenesség - tehát társadalomra veszélyesség - hiánya [korábbi Btk. 10. § (2) bekezdés]. Ilyenkor sincs azonban jogellenesség hiánya (azaz a cselekmény jogellenes), ha a megnyilatkozás szándékosan, vagy a foglalkozási, hivatásbeli kötelesség gondatlan megszegéséből fakadóan hamis közlés, vagy gyalázkodó tartalmú [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás III/2/2., 13/2014. (IV. 18.) AB határozat indokolás 40.].
- [47] Jelen ügyben - az indítványban foglaltak alapján - a közszereplői minőségnek van jelentősége. Nem tévedtek azonban az eljáró bíróságok, amikor azt állapították meg, hogy a magánvádló az elkövetés idején nem minősült közszereplőnek.
- [48] A közéleti szereplő - korábban használt elnevezéssel közszereplő - fogalmát törvény nem határozza meg, a közéleti szereplőnek nincs általános érvényű törvényi fogalma.
- [49] A közéletben szereplés, mint tevékenység esetére van kétoldali elvárás. Egyfelől arra nézve, aki ezt végzi, másfelől pedig arra nézve, aki e tevékenységről a gondolatait kifejezi, közli. A kétoldali elvárás lényege egyaránt (egymással összhangban) a közéleti tevékenységet kifejtő személy becsületjogi védelmének terjedelme, két érdek összhangba hozása (egyidejű érvényesítése) végett.
- [50] Mindenkit megillet a közügyek vitatásának joga, a közügy intézése pedig nem személytelen, s aki közügyet intéz, annak ez nem magánügye. Ehhez képest a jog gyakorlása - értelemszerűen - az ilyen joggyakorlással érintett oldalán annak elviselését, tűrését jelenti.
- [51] Mindemellett a közéleti szereplés, a közéleti tevékenységbe bocsátkozás nem csupán szorosan vett közügyben járást, közügy intézését jelenti. Utóbbi esetben a közéleti tevékenységbe bocsátkozó valójában önmaga tolja ki a vele kapcsolatos megnyilatkozások határait, illetve enged hozzáférést becsületjogához.
- [52] Ugyanakkor mind a közügyek ellátása, mind más módon közéletbe bocsátkozás esetében van határ, legfeljebb annak holléte az adott - köz előtti (közvélemény előtti) - tevékenység függésében vizsgálendő.
- [53] Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz (Alaptörvény II. cikk). Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák [VI. cikk (1) bekezdés]. Mindenkinek joga van a gondolat szabadságához [VII. cikk (1) bekezdés]. Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás

szabadságához [IX. cikk (1) bekezdés]. Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit [IX. cikk (2) bekezdés]. A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére [IX. cikk (4) bekezdés].

- [54] A közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja (Ptk. 2:44. §).
- [55] A Ptk. szabályozása által sem a közéleti szereplő alanyi kategóriája, hanem a közügyek érdekében álló alapjogi magatartás (véleménynyilvánítás) terjedelme lett meghatározott. Az alapkategória - amint az Alaptörvényből is kitűnik - az emberi méltóság (vö. „Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság.” Nemzeti Hitvallás).
- [56] Az emberi méltóság nem valamely konkrét magatartásra, hanem elsőbbségadásra kötelezés. Az emberi méltóságnak feltétlen elsőbbsége van, azaz mindenkinek (mindig, és minden körülmények között) tartózkodnia kell a megsértésétől. Tartalmilag az emberhez méltó, az embert adottságától (kortól, nemtől, származástól, foglalkozástól stb.) függetlenül eleve megillető bánásmód kölcsönös igényét fejezi ki. Valójában ezért oszthatatlan, korlátozhatatlan, és ennél fogva sérthetetlen [vö. 64/1991. (XII. 17.) AB határozat indokolás D/2/b) pontja; 34/1992. (VI. 1.) AB határozat indokolás III/4/3. pontja].
- [57] Vizsgálni kell tehát, amennyiben ennek jelentősége lehet (avagy lehetősége felmerül), hogy akiről szó van, tevékenységét tekintve közéleti szereplő-e. Ehhez képest tevékenysége közügy intézését jelenti-e, időben és tartalmát tekintve.
- [58] Kétségtelen, hogy az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény 1. § (2) bekezdés 13. pontja szerint (e törvény alkalmazásában) közszereplő az a személy, aki közhatalmat gyakorol, gyakorolt vagy közhatalom gyakorlásával járó tisztségre jelölték, illetve aki a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja vagy alakította.
- [59] E meghatározás azonban - egyébként a rendelkezésből egyértelműen kitűnően - nem általános érvényű, rendeltetése csupán az, hogy a 2003. évi III. törvény bevezetője (preambuluma) szerinti jogalkotói szándékot biztosítsa a szabályozás által. („Az Országgyűlés hozzá kíván járulni az elmúlt rendszer állambiztonsági szolgálatai tevékenységének megismeréséhez és az áldozatok információs kárpótlásához.”)
- [60] Ugyanakkor a 2003. évi III. törvény szerinti fogalommeghatározás - nyilvánvalóan - időtlen tartalma, miszerint közszereplő az, aki közhatalmat gyakorol, illetve a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja.
- [61] A szólásszabadság, a véleménynyilvánítás szabadsága valójában a gondolkodás szabadságát is védő, és a bírálat jogát, ekként a közügyek ellenőrzését is biztosító alanyi jog. Ennél fogva a becsületcsorbítására egyébként objektíve alkalmas tényállítás (híresztelés stb.) eleve nélkülözi a jogellenességet, ha a véleménynyilvánítás (bírálat, jellemzés, nézet és kritika) szabadsága alá tartozik és hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikai vonatkozásában, annak e minőségére tekintettel történt [vö. 36/1994. (VI. 24.) AB határozat 3.].
- [62] Nyilvánvaló azonban, hogy a véleménynyilvánítás címén az egyébként objektíve becsületsértő tényállítás az adott közszereplő tekintetében azért nélkülözi a jogellenességet, mert a véleménynyilvánítás szabadsága egyben a közhatalommal felruházott, a közvagyon kezelésével megbízott ebbéli közfeladata ellátása ellenőrzésének - a közvélemény tájékoztatása, figyelmének felhívása érdekében álló - záloga, feltétele.
- [63] Ennek gyökere a kétezer éves európai norma, miszerint a köz érdeke a legfőbb törvény (salus rei publicae suprema lex), aminek betartása és betartatása pedig a közhatalommal felruházott, a közvagyon kezelésével megbízott feladata és felelőssége, ők pedig a nyilvánosság által ellenőrizhetők.

- [64] Ehhez képest kétségtelen, hogy közszereplő, közéleti szereplő - tekintettel annak nyitott fogalmára - mindaz, aki közhatalom birtokosa, közhatalmat gyakorol, közfeladatot lát el, az ebbéli magatartása esetében.
- [65] Nem lehet azonban eleve a közéleti szereplő (közszereplő) fogalma alá venni azt, aki még, illetve már nem az. Ezzel összhangban álló elvi alapon rendelkezik az Alaptörvény U) cikkének (4) bekezdése akként, hogy a korábbi korszak hatalombirtokosainak (tehát az élőknek, s nem pedig azok utódainak) van tűrési köteleessége a hatalomgyakorlásban játszott (tehát a korábban betöltött) szerepükre vonatkozó tényállítások vonatkozásában.
- [66] Ehhez képest pedig más (illetve az 1990. évi választásokat követően folytatott) közszereplés - annak megszűnése után - nem von maga után eleve, az érintettet akár élete végéig is terhelő magasabb tűrési kötelezettséget. Ilyen elvárás nincs, és törvényi engedély hiányában nem is támasztható, az ugyanis parttalanná tenné a büntetőjog alkalmazását.
- [67] Nem alapozta meg a magánvádló közszereplői minőségét, hogy a polgármester-jelöltkénti indulási szándékát a sajtóban bejelentette. Ezáltal még nem volt közhatalom gyakorlója, de még „közhatalom gyakorlásával járó tisztségre jelölt” sem, utóbbi csak a nyilvántartásba vétellel következett be. Közömbös, hogy bejelentése a közéletet felbolydította, alakította-e. Ha így is volt, azt a sértett - akkor - még semmiképpen nem feladatszerűen, hanem csupán magánemberként tette. Nyilvánvaló, hogy a közéletre esetenként a már kifejtettek szerint is nem csak közszereplő hathat; az egyszeri vagy alkalmoszerű kihatás azonban nem teszi annak okozóját eleve - és örökre - közszereplővé. A közéletbe indulás szándékának bejelentése jogilag közömbös tény, attól a bejelentő bármikor elállhat, vagy akár meg sem kell kezdeni kiviteleznie. Ekként pedig - pusztán a szándék bejelentésére tekintettel - a nyilvántartásba vételt megelőzően szintén nem minősült a magánvádló közszereplőnek.
- [68] Megjegyzi a Kúria, hogy ezzel összefüggésben, illetve összhangban álló, hogy az ügyben a vádat a megismételt eljárásban a magánvádló képviselte. A sértett az elkövetéskor a korábbi rendőrkapitányi tisztsége alapján már, a későbbi polgármester-jelölti, majd polgármesteri tisztségre tekintettel pedig még nem volt hivatalos személy, s ekként - azokra alapítva - közszereplő sem. Az ügyben az ügyészség a Be. 53. § (1) bekezdés e) pontja alapján azért ejtette a vádat, mert a cselekmény nem közvádra üldözendő, ennek oka pedig a Be. 52. § (4) bekezdésében írt feltételek hiánya volt. Ez a Kúria által anyagi jogi szempontból vizsgált körülmény - azzal megegyező értékelésű - eljárásjogi vetülete.
- [69] A terheltnek felrótt cselekmény jogellenességének hiánya tehát erre tekintettel sem merülhet fel.
- [70] Végül, ha a kifogásolt cselekmény olyan tényállítás (híresztelés stb.), ami becsületesorbitásra objektíve alkalmas, és a jogellenesség hiánya sem állapítható meg, akkor vizsgálható annak a kérdése, hogy van-e olyan közérdek, vagy jogos magánérdek, ami a tényállítás megtételét indokolta (indokolhatta). Ha pedig ilyen megállapítható, akkor el kell rendelni a valóság bizonyítását (Btk. 229. §).
- [71] A valóság (sikeres) bizonyítása büntethetőséget kizáró ok [Btk. 15. § h) pont]. A valós tények közlésének pozitív célja és méltányolható motívuma (közérdek vagy jogos magánérdek) indokolatlanná teheti a megbüntetést. A cél és motívum azonban nem közvetlenül, hanem csupán közvetve, a valóságbizonyítás megengedhetőségének kérdésében való hatósági döntésen és a bizonyítás sikerén keresztül befolyásolja az elkövető büntethetőségét [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás II/3/3.]; a bizonyítás elrendelése és a tényállítás (híresztelés stb.) valós volta esetén felmentésnek van helye. Erre a jogi következtetésre azonban csak akkor lehet jutni, amennyiben a valóság bizonyításának van helye, és eredménye azt igazolja. Ha azonban bizonyításnak nincs helye, vagy a tényállítás (híresztelés stb.) valótlan, illetve a valóság bizonyítása sikertelen, akkor felmentésnek - értelemszerűen - nincs helye.
- [72] A „lejárátódott” kifejezéshez kapcsolódóan azonban a valóság bizonyítását indokoló közérdek vagy jogos magánérdek - éppen a „rendőrkapitányként alkalmatlannak bizonyult” állításhoz képesti

- többljetjelentése (becsületét, társadalmi megbecsülését elvesztett) miatt - nem merülhet fel, nincs.
- [73] Ekként a másodfokú ítélet 2. oldal utolsó bekezdés utolsó fordulatában írtaknak a jelen ügyben, a bűnösség szempontjából valójában nincs jelentősége.
- [74] Mindazonáltal a Kúria megjegyzi, hogy a Be. 423. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás tartalmazza, miszerint a magánvádló szolgálati viszonyát az országos rendőrfőkapitány a rendőrség állományában végzett eredményes munkájának elismerése mellett szüntette meg (elsőfokú ítélet 2. oldal utolsó előtti bekezdés).
- [75] Ekként a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és miután egyéb, a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból vizsgálandó eljárási szabálysértést nem észlelt, a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

V.

- [76] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja zárja ki.
- [77] A Be. 418. § (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdés e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. § (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2018. március 7.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Kónya István s.k. bíró

Kiadmány hitelélül:

bírósági ügyintéző